

▶ Entoen.nu deel A,
www.entoen.nu/
informatie

▶ www.ivgd.nl

Het beurtbalkje van Van Oostrom

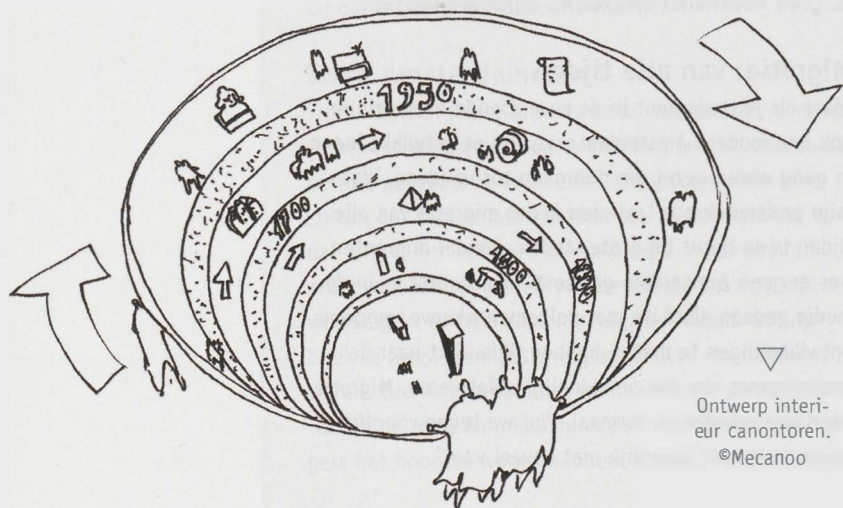
De canoncommissie heeft haar werkzaamheden afgerond. Met een presentatie van hun eindrapport (deel C) in de Ridderzaal in Den Haag reageerde de commissie op de kritiek op de voorstellen in deel A en B van hun canon. De boekdrukkunst is vervangen door Christiaan Huygens, Arnhem krijgt een Canontoren. Hoe gaat het nu verder?

Minister Plasterk is manhaftig ingegaan op de uitdaging van commissievoorzitter Frits van Oostrom die keer op keer het ministerie van Onderwijs opriep handelend op te treden. In de media is alle aandacht gegaan naar de keuze van Arnhem als plaats voor het Nationaal Geschiedenis Museum. Zeer tegen de zin van Den Haag, waar Wim Deetman nogal ontdaan reageerde op de keuze van de minister. In een vorig nummer van Kleio is al aangegeven dat de museale- en de erfgoedsectoren al direct overwegend enthousiast op de canonvoorstellen reageerden. Er komt dus een Canontoren in Arnhem, bij het Openluchtmuseum. Ook een andere Arnhemse instelling zoekt aansluiting bij de canon: het Cito ontwikkelt een digitale toets voor de brugklas om het beginniveau van de canonkennis in te schatten.

Een tweede belangrijk besluit van de minister is zijn voornemen de vijftig vensters van de canon tot verplichte lesstof te maken in het basisonderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Vanaf 2008 zal dit moeten leiden tot een aanpassing van de lesprogramma's.

De Canon en De Rooy

Voor het basisonderwijs zal het nog een hele klus worden om de stof van de canon in het lesprogramma op te nemen. Het ontbreekt veel leerkrachten aan tijd, mogelijkheden en vakkennis om dit goed aan te pakken. Maar ook in het voortgezet onderwijs zal invoering niet van een leien dakje gaan. Er is namelijk een enigszins paradoxale situatie ontstaan. Vanaf 2007 vormen de tien tijdvakken met hun kenmerkende aspecten en het begrip 'oriëntatiekennis' van de commissie-De Rooy de verplichte lesstof voor onderbouw en tweede fase. Die kenmerkende aspecten bevatten geen concrete namen, gebeurtenissen of jaartallen. Het principe van oriëntatiekennis gaat ervan uit dat leerlingen in het onderwijsproces die concrete voorbeelden zelf verzamelen en dat die niet 'van bovenaf', centraal worden voorgeschreven. De vijftig vensters van Van Oostrom (die overigens niet alleen de inhoud van het schoolvak geschiedenis bestrijken) noemen juist wél concrete namen van personen, gebeurtenissen, enzovoort. Uitgangspunt van de canon is het aanleggen van een maatstaf of richtsnoer voor 'het geheel van belangrijke personen, teksten, kunstwerken, voorwerpen, verschijnselen en processen

Ontwerp interieur
canontoren.
©Mecanoo

▽
Impressie van het
Nieuwe Nationaal Historisch
Museum. ©Mecanoo

die samen laten zien hoe Nederland zich ontwikkeld heeft tot het land waarin we nu leven.¹ De principiële kritiek van het Instituut voor Geschiedenisdidactiek (IVGD) op de canon is in een uitgebreid stuk op hun website te vinden.²

In het afrondende deel C van de canoncommissie gaat Van Oostom niet werkelijk in op deze kritiek. Hij stelt vast dat de canon geen volledig curriculum is, slechts over Nederland gaat en niet alleen is bedoeld voor het vak geschiedenis. Wel zijn de canonvensters geschikt als concrete invulling van de kenmerkende aspecten, iets waaraan met name voor leerlingen tot 14 jaar volgens de canoncommissie behoefte is. Dat daarmee het principe van de oriëntatiekennis wordt ondergraven, wordt niet duidelijk gemaakt. Wat docenten hiermee aanmoeten is ook niet erg helder: is de *inhoud* van de vensters nu wel of niet verplichte lesstof? Of concreter: moeten alle leerlingen nu wel of niet weten wie Michiel de Ruyter was en wanneer die leefde?

Van Oostrom wijst overigens op een opmerkelijk fenomeen. In tegenstelling tot wat de commissie-De Rooy veronderstelde, namelijk dat de canondiscussie zou verzanden in een improductieve bekvechterij over wat er wel of niet in moest, blijkt er toch een redelijke consensus over de inhoud van een Nederlandse canon te bestaan. Weliswaar is er de gebruikelijke kritiek op het ontbreken van bepaalde personen (Cruyff, Fortuin), invalshoeken (de christelijke canon) of het hollandocentrische karakter, maar uiteindelijk blijft het voorstel van de commissie min of meer ongewijzigd gehandhaafd. Met Christiaan Huygens als nieuw venster, maar met handhaving van Eise Eisinga, Srebrenica en Annie M.G. Schmidt.

Het onderwijs

Wat moet het onderwijs met dit alles? Er is al enthousiast gereageerd op Van Oostroms pleidooi voor verster-

king van de vakinhoud door lerarenopleiders op de pabo's. Op welke manier dat in de basisscholen terug zal komen, moet nog blijken. Ook hoe de canon geïmplementeerd zal worden in vakoverstijgende projecten in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, moet nader worden uitgewerkt. Geschiedenis heeft een duidelijk primaat gekregen in deze ontwikkeling, het wordt steeds duidelijker dat vakinhoud niet ondergesneeuwd mag raken in onderwijsvernieuwing. Er kunnen interessante nieuwe combinaties van vakken ontstaan. Niet alleen met aardrijkskunde en maatschappijleer, maar ook met Nederlands, wiskunde en natuurkunde.

In de bovenbouw lijkt aansluiting niet zo makkelijk te realiseren. Het vmbo volgt een eigen koers, met een centraal geschiedenisexamen dat voor het eerst een overzicht van de twintigste eeuw toetst (in de theoretische leerweg). Het nieuwe examenprogramma in havo en vwo is opgezet volgens de ideeën van de commissie-De Rooy, en die staan op gespannen voet met de canon van Van Oostrom. Experimentele 'nieuwe stijl' examens voor de havo (in 2008 wordt het voor de derde keer afgenomen) volgens dit nieuwe programma worden vanaf 2010 ook afgenomen op het vwo; daar begint in augustus 2007 een soortgelijk pilotproject als op de havo.

De volgende klant

Op de achterpagina van *NRC Handelsblad* staan regelmatig observaties van lezers en lezeressen. In één van die stukjes werd een bekend fenomeen besproken: het voorwerp dat in de supermarkt op de band bij de kassa de boodschappen van de ene klant scheidt van de volgende. Hoe heet zo'n ding? Geen 'divider' zoals de winkelmanager het noemde, maar een 'beurtbalkje'. Dat wist de naamgeefster zeker, want zij had dat zelf geleerd op haar inburgeringscursus. Van Oostrom heeft het beurtbalkje van zijn commissie op de band gelegd. De volgende klant is nu het onderwijs, dat is aan de beurt wat te gaan maken van de canon van Nederland.